

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.30>

## ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

**Марченко В.,**  
доктор юридичних наук,  
професор кафедри державно-правових дисциплін,  
кримінального права і процесу  
Харківського національного педагогічного університету  
імені Г.С. Сковороди  
ORCID: 0000-0003-1921-3041  
e-mail: marchenko2210@gmail.com

**Домбровська А.,**  
кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри патентознавства та основ правозастосовної діяльності  
Харківського національного університету міського господарства  
імені О.М. Бекетова  
ORCID: 0000-0003-4610-8220  
e-mail: dombrovskalla@gmail.com

### **Марченко В., Домбровська А. Деякі аспекти правового врегулювання обігу криптовалют в Україні.**

Вплив сучасних інформаційних технологій спричинив появу нової форми валюти – криптовалют, побудованої на технології блокчейн. Це дослідження має на меті аналіз існуючої правової бази, заглиблення в потенційні шляхи правового регулювання діяльності, пов'язаної з обігом криптовалют, зокрема біткоїну. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження використовувалися комплексний комплекс як загальнонаукових, так і спеціалізованих пізнавальних методів, включаючи порівняльно-правовий метод, системно-структурний метод, методи узагальнення, аналізу та синтезу.

Дослідження з'ясує сутність криптовалют на основі блокчейну як альтернативи традиційним фіатним валютам, що ґрунтується на основоположному принципі децентралізації. Примітно, що серед безлічі криптовалют біткоїн виділяється відмінною ознакою під назвою «твердість», що наділяє його властивостями «цифрового золота». Ця якість робить біткоїн потужним засобом збереження вартості, схожим на дорогоцінні метали, зміцнюючи його статус у сфері глобальних фінансів.

Крім того, у дослідженні окреслено поточний стан правового регулювання відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів. Також проведено ретельний аналіз існуючої правової бази та її ефективності у вирішенні унікальних проблем, пов'язаних з децентралізованими валютами.

Дослідження приділяє значну увагу перспективам розвитку правового регулювання криптовалют, що враховуватиме динамічну природу віртуальних активів.

Підсумовуючи, це дослідження сприяє розумінню економічних тонкощів, властивих криптовалютам на основі блокчейну, з особливим акцентом на «твердості» біткоїна як відмінному факторі. Крім того, дослідження проливає світло на поточний стан правового регулювання віртуальних активів, прокладаючи шлях для глибоких прогнозів майбутнього нормативного ландшафту. Ця робота не тільки доповнює академічний дискурс навколо криптовалют, але також служить цінним ресурсом для політиків, практикуючих юристів і вчених, які борються з проблемами та можливостями, які відкриває ця нова фінансова парадигма.

**Ключові слова:** Біткоїн, блокчейн, тверді гроші, віртуальні активи.

**Marchenko V., Dombrovska A. Some aspects of legal regulation of cryptocurrency circulation in Ukraine.**

The impact of modern information technology has led to the emergence of a new form of currency – cryptocurrency, based on blockchain technology. This study aims to analyze the existing legal framework and delve into potential ways of legal regulation of activities related to the circulation of cryptocurrencies, in particular bitcoin. To achieve this goal, the study used a comprehensive set of both general scientific and specialized cognitive methods, including the comparative legal method, the systemic and structural method, methods of generalization, analysis and synthesis.

The study clarifies the essence of blockchain-based cryptocurrencies as an alternative to traditional fiat currencies based on the fundamental principle of decentralization. It is noteworthy that among the many cryptocurrencies, bitcoin stands out with a distinctive feature called “hardness,” which gives it the properties of “digital gold.” This quality makes bitcoin a powerful means of preserving value, like precious metals, strengthening its status in global finance.

In addition, the study outlines the current state of legal regulation of relations related to the circulation of virtual assets. A thorough analysis of the existing legal framework and its effectiveness in addressing the unique challenges posed by decentralized currencies has also been conducted.

The study pays considerable attention to the prospects for the development of legal regulation of cryptocurrencies, which will consider the dynamic nature of virtual assets.

To summarize, this study contributes to the understanding of the economic intricacies inherent in blockchain-based cryptocurrencies, with a special emphasis on the “hardness” of bitcoin as a distinguishing factor. In addition, the study sheds light on the current state of legal regulation of virtual assets, paving the way for insightful predictions of the future regulatory landscape. This work not only adds to the academic discourse around cryptocurrencies, but also serves as a valuable resource for policymakers, practitioners and academics grappling with the challenges and opportunities presented by this new financial paradigm.

**Key words:** Bitcoin, blockchain, hard money, virtual assets.

**Постановка проблеми.** За даними Глобального рейтингу прийняття криптовалют у 2022 році Україна посіла 3 місце у світі з операцій з криптовалютами [1]. Це гідне уваги позиціонування підкреслює ескалацію переваг користувачів щодо криптовалют не лише як інструментів для міжнародних фінансових операцій, але й як життєздатних засобів на внутрішньому ринку. Ця зростаюча тенденція свідчить про динамічну активність у децентралізованому фінансовому секторі, тим самим де-факто підтверджуючи криптовалюту як законні та визнані засоби обміну.

Геополітичні події, пов’язані з російським вторгненням на початку 2022 року, ще більше підкреслили ключову роль, яку відіграють криптовалюту як важливі канали фінансування як гуманітарних, так і військових потреб України. Це явище підтверджує універсальність і ефективність криптовалют, підносячи їм вирішальний статус у вирішенні нагальних національних потреб.

На цьому фоні головна мета дослідження полягає в тому, щоб провести комплексний аналіз законодавчого ландшафту та зосередити увагу на оцінці потенціалу юридичного вирішення відносин, пов’язаних з обігом криптовалют та інших віртуальних активів. Для досягнення цієї мети протягом усього процесу дослідження було застосовано комплексний комплекс як загальнонаукових, так і спеціалізованих пізнавальних методів, зокрема порівняльно-правовий метод, системно-структурний метод, методи узагальнення, аналізу та синтезу.

**Аналіз наукових джерел.** Появу біткоїна, що ґрунтується на ідеологічних основах австрійської економічної школи та ідеалах лібертаріанства, можна простежити за інтелектуальним внеском таких криптоанархістів, як Адам Бек [2], Вей Дай [3], Нік Сабо [4] та Тім Мей [5]. Ці візіонери виступали проти втручання уряду в економічні справи та активно прагнули захистити приватність і фінансову автономію людей за допомогою технологічних інновацій.

**Виклад основного матеріалу.** Поняття державної монополії на емісію грошей історично передбачає виключне право національного банку країни випускати валюту. Однак ця парадигма не була постійною протягом тривалої історії грошей. Незважаючи на існування грошових систем понад 5000 років, централізація проявилася лише в 17 столітті. Цей зсув збігся з бурхливим процесом у континентальній Європі, спрямованим на зміцнення державних інституцій, які відстоюють інтереси національних економік, ефективно представляють правлячі групи чи впливові клани в цих націях. Завдяки цій централізації уряди отримували фінансову підтримку для різноманітних заходів, у тому числі військових кампаній.

Недоліки централізованої грошової системи, заснованої на державному регулюванні через контроль процентних ставок і грошової маси, стали очевидними в її нездатності запобігти фінансовим кризам.

Навпаки, децентралізована грошова система, підкріплена технологією блокчейн, постала як стійка альтернатива, непроникна для цензури та звільнена від монополії єдиного суб'єкта в системі. Ця децентралізована система продемонструвала свою здатність забезпечити суспільство такою формою валюти, яка без опори на центральний банк як емісійний центр і регуляторний орган могла б передавати точну інформацію щодо цін на товари та послуги. Ця інформаційна прозорість поширюється не лише на поточні обставини, а й на майбутні прогнози.

На завершення, траєкторія від централізованої до децентралізованої грошової системи, прикладом якої є поява біткоїна, відображає зміну парадигми, зумовлену прагненням до фінансової автономії та конфіденційності. Ця еволюція кидає виклик загальноприйнятій думці про контрольовані державою монетарні системи, демонструючи потенціал децентралізованої технології блокчейн для переосмислення ландшафту економічних транзакцій та поширення інформації.

У горнілі світової фінансової кризи 2008 року з'явився *Whitepaper*, документ, автором якого є загадова особа, відома як Сатоші Накамото, що проголосив появу Bitcoin, інноваційної глобальної мережі, яка характеризується використанням програмного забезпечення з відкритим вихідним кодом без єдиного централізованого власника або наглядової організації [6].

Основою операційної системи Bitcoin є триада криптографії, економічних принципів і теорії ігор. Його внутрішнє програмування диктує обмежену емісію трохи менше 21 мільйона біткоїнів із заздалегідь визначеним графіком випуску. Примітно, що на момент створення біткоїна винагорода становила 50 біткоїнів за блок, ця цифра зменшувалася вдвічі кожні 210 000 блоків – приблизно раз на чотири роки. Це заплановане зменшення винагороди, яке називається халвінгом, призвело до поточної ставки 6,25 біткоїна за блок після халвінгу 2020 року. Кульмінацією цієї ретельно розробленої структури емісії є передбачуване припинення процесу видобутку біткоїнів приблизно в 2140 році, що само по собі унеможливує будь-яку подальшу інфляцію.

Маючи фіксовану загальну пропозицію, біткоїн втілює дефляційну природу, що посилюється неминучою втратою доступу до деяких біткоїнів з часом. Ця дефляційна позиція узгоджується з принципами австрійської теорії капіталу, таким чином позиціонує біткоїн як «тверді гроші» або «цифрове золото» на відміну від «м'яких грошей» держави.

Термін «тверді гроші» спочатку означав гроші, забезпечені золотом, але згодом його концептуальне значення розширилося. Золото, незважаючи на свою історичну роль, створювало логістичні проблеми для зберігання та транзакцій, що призвело до спроб пом'якшити ці проблеми шляхом запровадження бумажних грошей, які спочатку представляли собою сертифікати власності на справжнє золото. Проте держави поступово монополізували золото у своїх банках, згодом відокремлюючи валюту від дорогоцінних металів і перетворюючи її на звичайний папір.

Підсумовуючи, генезис і еволюція біткоїна, як це сформульовано в *Whitepaper*, започаткували зміну парадигми у сфері глобальних фінансів. Позиціонований як дефляційний актив і аналогічний «цифровому золоту», біткоїн кидає виклик традиційним уявленням про валюту та фінансове посередництво.

Концепція «твердості» грошей означає зворотну кореляцію з монетарною інфляцією, при якій відбувається поступове знецінення реальної вартості. Внутрішня характеристика «твердих грошей», сформована ринковим попитом, передбачає, що витрати на їх виробництво відповідають ринковій ціні. Ринкові сили через взаємодію попиту та пропозиції впливають на випуск «твердих грошей», сприяючи механізму саморегулювання. На відміну від цього, державні гроші діють під егідою цілеспрямованої політики, розробленої переважно для фінансування держави. Пропозиція чистих грошей відокремлена від ринкової динаміки і натомість є побічним продуктом політики, спрямованої на забезпечення монопольних прибутків для емісійного органу, ізольованого від тиску конкурентного ринку.

Біткоїн, розроблений з урахуванням обмеженої пропозиції, покладається на обчислювальну потужність для свого виробництва. Випуск нових біткоїнів регулюється заздалегідь визначеним графіком, що вимагає вирішення криптографічних головоломок, ймовірність яких залежить від витрачених обчислювальних ресурсів.

Основна ідея біткоїна полягає в консенсусі, окресленому набором чітких правил, що диктують прийняття або відхилення транзакцій. Ці правила охоплюють вирішення криптографічного завдання (доказ роботи), перевірку того, що жодна транзакція не витрачає більше біткоїнів, ніж є у її відправ-

ника, і перевірку того, що жоден біткоїн не був випущений понад ліміт пропозиції або раніше заздалегідь встановлений термін.

По суті, консенсусна підтримка біткоїна підкреслює чітко визначену структуру, яка регулює його випуск, сприяючи прозорості та цілісності. Використання доказів роботи та суворих процесів перевірки не тільки підтримує безпеку мережі, але й узгоджується з духом «твердих грошей», де виробничий процес прив'язаний до визначених протоколів і ринкової динаміки попиту. Цей синтез криптографічних принципів, ринкових механізмів і консенсусних правил позиціонує біткоїн як новаторський екземпляр «твердих грошей», що кидає виклик звичайним парадигмам у сфері валютних і фінансових систем.

Бачення Сатоші Накамото, сформульоване під час створення біткоїна, ґрунтувалося на глибокому бажанні звільнити людей від уявного фінансового ґніту, вкоріненого в традиційних банківських системах, зокрема у фіатних валютах.

Функціонуючи як універсальний актив, біткоїн характеризується прозорим і зрозумілим механізмом емісії, який регулюється незмінними правилами, вбудованими в його кодову базу. Максимальна пропозиція біткоїнів разом із конкретним часом їх випуску визначена заздалегідь, що робить процес несприйнятливим до зовнішнього впливу.

Біткоїн, який є символом децентралізованої цифрової платіжної системи з відкритим кодом, досяг ринкової капіталізації, яка перевищує ринкову капіталізацію будь-якої іншої криптовалюти. Незважаючи на це, криптовалютний ландшафт є динамічним, відзначається постійною появою нових проєктів, які змагаються за те, щоб перевершити популярність біткоїна.

Екосистема криптовалют розросла до понад 20 000 різних криптовалют або альткоїнів із постійним припливом нових учасників. Водночас нещодавня зміна парадигми призвела до появи стейблкоїнів, нової концепції в секторі децентралізованих фінансів (DeFi).

Стейблкоїни, що також працюють на основі технології блокчейн, подібної до своїх криптовалютних аналогів, відрізняються своєю унікальною функцією стабільності. На відміну від помітної волатильності, яка характеризує відомі криптовалюти, такі як біткоїн (BTC) або ефір (ETH), стейблкоїни підтримують фіксований або стабільний обмінний курс, що досягається шляхом прив'язки до певних активів або алгоритмічних механізмів. Виступаючи в якості універсальної розрахункової одиниці, стейблкоїни пропонують значні переваги для різноманітної фінансової діяльності, включаючи торгівлю, зберігання капіталу та пом'якшення портфельних ризиків, завдяки своїй стійкості до коливань цін, властивих іншим криптовалютам. Ця адаптивність позиціонує стейблкоїни як прагматичне рішення в ширшому спектрі децентралізованих фінансових інструментів.

Стейблкоїни, як відома категорія в криптовалютному ландшафті, демонструють різноманітні модальності забезпечення активами, кожна зі своїми унікальними характеристиками. Серед добре відомих стейблкоїнів, прив'язаних до фіатних валют, є Tether (USDT), USD Coin (USDC), TrueUSD (TUSD), Binance USD (BUSD), Euro Coin (EUROC) і Stasis Euro (EURS). Ці стабільні монети отримують свою стабільність завдяки прив'язці до традиційних фіатних валют.

Крім того, стейблкоїни можуть бути підкріплені матеріальними активами, такими як золото, нафта або нерухомість. Примітні приклади в категорії забезпечених золотом стейблкоїнів включають PAX Gold (PAXG) і Tether Gold (XAUT).

Крім того, існують стейблкоїни, що забезпечені криптовалютами, які можуть бути випущені на іншому блокчейні. Наприклад, Wrapped Bitcoin (WBTC) - це стейблкоїн, забезпечений Біткоїном, який спочатку був запущений на блокчейні Ethereum.

Більшість стейблкоїнів централізована, що означає, що вони випускаються централізованими емітентами, такими як Tether або Circle та Coinbase. Кожен їх управляє фондом, у якому зберігаються резерви різних активів.

Переваги централізованих стейблкоїнів проявляються в їх стабільності та ліквідності, які випливають із 100% забезпечення їх вартості активами. Крім того, централізовані стейблкоїни широко доступні для торгівлі на різних платформах криптовалюти.

Однак уразливість централізованих стейблкоїнів очевидна, особливо у випадку проблем, що впливають на кошти, які контролюють резерви. Будь-які виклики або збої в цих системах управління резервами створюють потенційні ризики для власників стейблкоїнів.

Стійкість деяких стейблкоїнів може бути забезпечена за рахунок впровадження децентралізованих систем керування, заснованих на складних алгоритмах. Децентралізована система управління підтримує стабільну ціну алгоритмічних стейблкоїнів, таких як Dai (DAI), TerraUSD (UST), Fei USD (FEI) за допомогою смарт-контрактів.

Тенденція до зростання кількості криптовалют у світі стала причиною розколу спільноти на тих, хто виступає за різноманітність цифрових валют, та на Біткоїн-максималістів. Останні вважають, що у світі є лише одна криптовалюта, і це Біткоїн, а всі інші створені для спекуляцій або шахрайства і не несуть жодної користі людству.

Дійсно, жодна з криптовалют, на відміну від Біткоїна, не може вважатися «твердими грошима». Звісно, вони можуть працювати на блокчейні та використовувати аналогічні алгоритми консенсусу. Але справжня децентралізація, притаманна Біткоїну, в них відсутня.

У деяких проєктах є центральний орган, якому делегується більшість рішень щодо правил мережі. Інші ігнорують необхідність збереження можливості запуску повноцінного вузла, що призводить до централізації у перевірці платежів. Є такі, котрі намагаються створити простий процес «управління», що призводить до довільної зміни консенсусу.

Як уже було зазначено, твердість грошей знаходиться у зворотній залежності від фінансової інфляції. З такими цифровими активами, які або покладаються на централізовану (або напівцентралізовану) перевірку платежів або мають чіткий і простий процес зміни правил консенсусу, не може бути навіть удавання в тому, що це тверді гроші. Потенційна інфляція, яка може бути викликана ними, нескінченна. Як тільки ви можете змінити «грошову політику» цифрового активу, практично немає межі тому, скільки ви можете створити грошей на його основі.

Крім того, не менш важливим є той факт, що Біткоїн служить базовими правилами консенсусу не лише для окремого активу, а й для загальної передачі цифрової вартості. Оскільки Біткоїн у принципі є ідеєю для «пірингової системи електронних грошей», а його правила визначаються індивідуально та незалежно його користувачами, це означає, що в певному сенсі всі інші реалізації такої системи можна розглядати як версії Біткоїна, але з повністю зміненим набором правил.

Враховуючи це, сам факт того, що ці інші «біткоїни» мають суттєво відмінну грошову політику, свідчить про гнучкість їхніх правил. Вони відхилилися від початкових базових правил без реальної причини (наприклад, екстреної зміни через помилку). А саме відсутність гнучкості в правилах мережі Біткоїна сприяє її «твердості».

Всі ці монети цілком можуть мати суттєві відмінності від Біткоїна та різні варіанти використання, але щодо того, щоб бути твердою грошовою системою, всі вони програють «Стандарту Біткоїна».

Біткоїн є індикатором криптовалютного ринку в цілому, оскільки це найбільша криптовалюта за обсягом, і решта ринку має тенденцію дотримуватися його тенденцій. Після 2021 року, який відзначився стрімким ростом біткоїну і досягненням ним свого історичного максимуму, перевищивши 68 000 доларів, у першій половині 2022 року відбувся обвал всього криптовалютного ринку.

Падіння біткоїну відбулося на тлі макроекономічної невизначеності, яка в основному викликана зростаючою інфляцією, розхитаним фондовим ринком, підвищенням відсоткових ставок і побоюваннями рецесії.

Однак, експерти очікують, що у довгостроковій перспективі біткоїн підніметься та досягне позначки в 100 000 доларів, і це швидше питання часу, ніж питання «якщо».

Як показує опитування, проведене 5-17 липня 2022 року дослідницьким центром П'ю, 46% власників криптовалют у США отримали нижчий, ніж очікувалося, прибуток від інвестицій. У той же час, 15% американців говорять, що їхні інвестиції виявилися кращими, ніж вони очікували, 31% – що вони спрацювали приблизно так само, як вони очікували, і ще 8% – що вони не впевнені. У той же час, опитування показало, що загальна частка дорослих жителів США, які будь-коли інвестували, торгували або використовували криптовалюту, не змінилася з вересня 2021 року [7].

Ці дані підкреслюють складний і динамічний характер інвестицій у криптовалюту, причому значна частина інвесторів отримує результати, які відрізняються від їхніх початкових очікувань. Оскільки криптовалютний ландшафт продовжує розвиватися, ширше впровадження та сприйняття цих цифрових активів, ймовірно, залежатиме від поточних ринкових тенденцій і нормативних змін.

Постійний інтерес громадян США до інвестування в біткоїн, очевидний навіть після його падіння, підкреслює незмінну популярність біткоїна як стійкого та перспективного способу інвестування. Незважаючи на притаманну волатильність, біткоїн продовжує служити чудовим центром інвестиційних стратегій.

В українському суспільному контексті існує відчутний і зростаючий ентузіазм щодо впровадження криптовалюти. Криптовалюти набувають все більшої переваги не лише для полегшення міжнародних транзакцій, але й для задоволення потреб внутрішнього ринку. Децентралізований фінансовий сектор

демонструє потужну активність, де криптовалюти визнаються фактичним засобом обміну в українському соціальному ландшафті.

Попри високу активність децентралізованого фінансового сектору та визнання криптовалют платіжним засобом де-факто, правовий статус криптовалют в Україні залишається невизначеним.

Ця регуляторна невизначеність створює складність і непередбачуваність як для учасників ринку, так і для державних установ. Створення узгодженої та комплексної законодавчої бази для криптовалют стає обов'язковим для забезпечення ясності, сприяння відповідальному застосуванню та пом'якшення потенційних ризиків, пов'язаних із цією фінансовою екосистемою, що швидко розвивається. Юридична чіткість не тільки захищає інтереси інвесторів і користувачів, але й забезпечує узгодження переваг інтеграції криптовалют з більш широкими економічними та регуляторними цілями.

Природа криптовалютних ринків, що розвиваються, у поєднанні з динамічним глобальним нормативним ландшафтом вимагає проактивного та адаптивного підходу з боку політиків, щоб знайти справедливий баланс між інноваціями, захистом споживачів і цілісністю системи.

З самого початку фінансові регуляторні органи, зокрема Національний банк України, зайняли скептичну позицію щодо криптовалют, посилаючись на їхню складну правову природу як на перешкоду для їх визнання як звичайних форм грошей, валюти, засобу платежу чи будь-якого фінансового інструменту. Зокрема зазначались такі ризики:

- можливість втрати коштів через крадіжку, наприклад у результаті кібератак на платформи обміну криптовалюти, або інфраструктуру користування;

- відсутність гарантій щодо повернення інвестованих коштів у криптовалюті (заощадження, що утримуються в криптовалюті, не гарантуються Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, оскільки такі заощадження не вважаються банківськими депозитами);

- можливість шахрайства. Заощадження у криптовалютах можуть бути використані для побудови фінансових пірамід, які, у зв'язку з описаними вище типами ризику, можуть у досить короткий термін привести до втрати інвесторами своїх грошей. У разі подібної ситуації з коштами у національній чи іноземній валюті, єдиною доступною формою правового захисту може бути кримінальне провадження. Через невизначений статус криптовалют державні установи із захисту прав споживачів в Україні не матимуть правових підстав для допомоги як інвесторам, так і користувачам;

- складність використання звичайних методів оцінки ринкової вартості активів у криптовалютах;

- значні цінові коливання криптовалют та суміжні з ним ризики – спекулятивність та нерегульованість рівнів комісійних винагород за здійснення операцій у криптовалютах;

- відсутність інфраструктури. Криптовалюти не є загальноприйнятими в торговельно-сервісних мережах. Вони не є законним засобом платежу та не є валютою. Це означає, що торговельні підприємства не мають юридичного зобов'язання приймати криптовалюті як засоби платежу [8].

Незважаючи на застереження, 17 лютого 2022 року відбулася цікава подія, коли Верховна Рада України ухвалила закон «Про віртуальні активи». Цей закон визначає віртуальний актив як віртуальний актив як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі [9].

Прийняття зазначеного закону знаменує собою значний крок у напрямку створення більш комплексної регуляторної структури для віртуальних активів, потенційно усуваючи деякі невизначеності та ризики, які раніше були пов'язані з криптовалютами в Україні.

Хоча законодавча розробка є прогресом, ефективність закону у вирішенні багатогранних проблем, пов'язаних із криптовалютами, залежатиме від його впровадження, виконання та адаптованості до динаміки розвитку криптовалютного ландшафту. Юридичне визнання віртуальних активів в Україні може означати передумову використання потенційних переваг технології блокчейн і децентралізованих фінансів, водночас ураховуючи внутрішні ризики та регуляторні проблеми.

Законодавчий ландшафт щодо віртуальних активів в Україні зазнав значних змін із прийняттям Закону «Про віртуальні активи». Проте прозорість і чіткість регулювання криптовалюти після прийняття цього закону залежить від майбутніх змін до Податкового кодексу України, зокрема щодо оподаткування операцій із залученням віртуальних активів.

Одним із помітних аспектів закону є відсутність чітких визначень ключових понять, таких як криптовалюта, криптоактиви та токени. Відсутність чітких розмежувань викликає питання щодо правового статусу та функцій цих термінів у нормативній базі. Закон залишає неоднозначним розрізнення між віртуальними активами та криптовалютами, і залишається незрозумілим, чому віртуальні активи не можна визнавати платіжним засобом або обмінювати на товари, послуги чи працю.

Позитивним аспектом закону є визнання віртуальних активів нематеріальними благами, об'єктами цивільних прав. Це визнання закладає основу для потенційних змін до статті 177 Цивільного кодексу України, відкриваючи шлях для включення криптоактивів у статутний капітал компаній, вирішення питань спадкування тощо.

Для повноцінної дії закону необхідні зміни до Податкового кодексу України. Ці запропоновані зміни мають вплинути на динаміку оподаткування операцій із криптоактивами, охоплюючи як податок на прибуток підприємств, так і податок на доходи фізичних осіб.

Вочевидь ці зміни торкаються особливостей оподаткування податком на прибуток підприємств та податком на доходи фізичних осіб операцій з криптоактивами.

Зокрема, визначається порядок декларування доходу чи прибутку та порядок сплати встановлених податків, вимоги до ведення бухгалтерського та податкового обліку операцій з віртуальними активами.

Пропонується звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з віртуальними активами та послуг, що надаються постачальниками послуг, пов'язаних з віртуальними активами.

Крім цього, терміном на 5 років встановлюється пільгове оподаткування інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами та послуг, що надаються постачальниками послуг, пов'язаних з віртуальними активами за ставкою податку на прибуток у розмірі 5%, а також від операцій з віртуальними активами для фізичних осіб за ставкою податку на доходи фізичних осіб у розмірі 5%.

Встановлюється обов'язок сплати військового збору з суми інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами для фізичних осіб за ставкою 1,5% [10].

**Висновки.** У ході цього дослідження було проведено аналіз криптовалют з огляду на ключові економічні властивості останніх, зокрема децентралізацію та їх потенціал як більш безпечної альтернативи традиційним фіатним валютам. Незважаючи на визнаний недолік високого енергоспоживання у випадку біткоїна, стверджується, що жодна інша криптовалюта, фіатна валюта чи навіть товарні гроші не можуть зрівнятися з надійністю, безпекою та незмінністю, властивою блокчейну, що лежить в основі біткоїна.

Економічні властивості криптовалют, зокрема їх децентралізований характер, сприяють їх привабливості як нової та потенційно безпечнішої форми валюти. Децентралізація, реалізована за допомогою технології блокчейн, гарантує, що транзакції реєструються та перевіряються розподіленим і захищеним від втручання способом, сприяючи підвищеній безпеці та довірі до фінансових транзакцій. Незважаючи на те, що енергоспоживання біткоїна є помітним недоліком, унікальна комбінація атрибутів, властивих його архітектурі блокчейну, виділяє його з точки зору надійності та незмінності.

Нормативно-правова база, яка регулює віртуальні активи, включно з криптовалютами, в Україні продовжує змінюватися. Незважаючи на досягнення значних успіхів, про що свідчить прийняття Закону «Про віртуальні активи» та запропоновані зміни до Податкового кодексу, комплексна та повністю прояснена нормативна база ще не матеріалізована. Відсутність точних визначень ключових понять і еволюція правового статусу віртуальних активів підкреслюють необхідність постійних законодавчих зусиль для забезпечення нормативної визначеності.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The 2022 Global Crypto Adoption Index: Emerging Markets Lead in Grassroots Adoption, China Remains Active Despite Ban, and Crypto Fundamentals Appear Healthy. URL: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 11.11.2023).
2. Adam Back. Hashcash – A Denial of Service Counter-Measure. 2002. URL: <http://www.hashcash.org/papers/hashcash.pdf> (дата звернення: 14.11.2023).
3. Wei Dai's Home Page. URL: <http://www.weidai.com> (дата звернення: 10.11.2023).
4. Nick Szabo. Smart Contracts: Building Blocks for Digital Markets. 1996. URL: [https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart\\_contracts\\_2.html](https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart_contracts_2.html) (дата звернення: 14.11.2023).
5. Timothy C. May. The Crypto Anarchist Manifesto. 1988. URL: <https://nakamotoinstitute.org/crypto-anarchist-manifesto/> (дата звернення: 10.11.2023).
6. Satoshi Nakamoto. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. 2008. URL: <https://bitcoinwhitepaper.co> (дата звернення: 12.11.2023).

7. Michelle Faverio, Navid Massarat. 46% of Americans Who Have Invested in Cryptocurrency Say It's Done Worse than Expected. URL: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/08/23/46-of-americans-who-have-invested-in-cryptocurrency-say-its-done-worse-than-expected/> (дата звернення: 15.11.2023).
8. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. 2017. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/spilna-zayava-finansovih-regulyatoriv-schodo-statusu-kriptovalyut-v-ukrayini> (дата звернення: 15.11.2023).
9. Про віртуальні активи. Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 10.11.2023).
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.11.2023).